

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Myndigheten för yrkeshögskolans yttrande över betänkandet Demokrativillkor för statsbidrag till civilsamhället, SOU 2019:35

Synpunkter

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) lämnar följande synpunkt.

Av 2 § förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk framgår att statsbidrag enligt denna förordning får lämnas till folkhögskolor och studieförbund för kontakttolkutbildning och utbildning av lärare, språkhandledare och bedömare för kontakttolkar, om folkhögskolan eller studieförbundet har beviljats statsbidrag enligt förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen.

Regleringsordningen innebär att de aktörer som av Folkbildningsrådet bedömts uppfylla demokrativillkoren kommer att genomgå samma prövning av MYH. Även om myndigheten har full förståelse för vikten av att demokrativillkor uppfylls kan en ordning med dubbel prövning av samma villkor uppfattas som tyngande av folkhögskolor och studieförbund.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören efter föredragning av chefsjuristen Carina Larsson.

Thomas Persson
Generaldirektör

Carina Larsson
Chefsjurist

Betänkandet SOU 2019:35 Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället

Förslag till beslut

Att förslag till yttrande beslutas

Presentation av ärendet

Nedan följer en kort sammanfattning av betänkandet och i bilagan till denna promemoria finns förslag om ändring av den s k. tolkförordningen. Bestämmelserna ska tillämpas från den 1 januari 2021.

Sammanfattning

Betänkandet innehåller en genomgång av det civila samhället dvs. den del av samhället, som är skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet och det civila samhällets funktioner som en förutsättning för en fungerande demokrati. De statliga bidragen till det civila samhällets organisationer motiveras de samhällsnyttiga funktioner som de utgör. Vid fördelning av bidrag behöver dock staten kunna försäkra sig om att bidrag fördelas till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar. Det är av därför nödvändigt att demokrativillkor ställs i den statliga bidragsgivningen. Att det ställs tydliga demokrativillkor har också betydelse för att upprätthålla allmänhetens förtroende för bidragsgivningen och för tilliten mellan det offentliga och det civila samhällets organisationer.

Utredningens huvudsakliga uppdrag är att se över demokrativillkoren i statsbidragsförordningarna i syfte att säkerställa att bidragen fördelas till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar såsom de formuleras i regeringsformen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter.

Utredningen har lämnat förslag till ett förtydligat och enhetligt demokrativillkor för den statliga bidragsgivningen. Utredningen har även övervägt hur tillämpningen av demokrativillkoren kan underlättas genom bl.a. kunskapsstöd, samverkan och erfarenhetsutbyte mellan bidragsgivare samt utbildningsinsatser och har tagit fram ett stödmaterial, Vägledning för handläggare, som ska stödja handläggare i tillämpningen av demokrativillkoret. Man har också sett över dagens bestämmelser för överklagande, återkallelse och återkrav av statsbidrag.

I betänkandet redogör man för tre typer av demokrativillkor. Villkor ställs på att organisationen (1) har ett syfte som är förenligt med de värderingar som präglar ett

demokratiskt samhälle, (2) är demokratiskt uppbyggd eller (3) i sin verksamhet respekterar demokratins idéer

Man har analyserat de svårigheter som de bidragsgivande myndigheterna har i tillämpningen av gällande demokrativillkor.

Utformningen av olika förordningar tillsammans med avsaknaden av anvisningar för tillämpningen gör det svårt för myndigheterna att tydligt utläsa vad som bör medföra ett avslag av ansökan eller återkrav av bidrag. Bristen på tydlighet i dessa avseenden lämnar myndigheterna ett alltför stort tolkningsutrymme vid tillämpningen, vilket kan få konsekvenser för rättssäkerheten.

Man föreslår följande utgångspunkt för ett förtydligat demokrativillkor där det grundläggande motivet för ett demokrativillkor i bidragsgivningen är att förhindra att offentliga bidrag lämnas till verksamhet som strider mot samhällets grundläggande värderingar. För att uppnå detta måste ett demokrativillkor avseende den bidragsmottagande organisationens verksamhet ställas för bidrag till det civila samhället.

Följande krav föreslås

Bidrag ska inte få lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten,

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2,
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Betänkandet innehåller en genomgång av hur en ansökan bör handläggas, hur beslut bör skrivas och hur tillsyn bör gå till. Dessa resonemang är allmängiltiga ur ett förvaltningsrättsligt perspektiv och där behöver vi gå igenom vår ärendehandläggning. Eftersom vi inte vet hur det blir med dessa utbildningar så har jag valt att inte ta med något om handläggningen nu utan tar det i samband med att bestämmelsen ska tillämpas, om det blir aktuellt.

Nedan följer den juridiska bedömning som gjorts av R med anledning av förslaget att införa ett demokrativillkor.

Redogörelse av övervägande som gjorts under beredningen

Av 2 § "tolkförordningen" framgår att statsbidrag får lämnas till folkhögskolor och studieförbund för kontakttolkutbildning och utbildning av lärare, språkhandledare och bedömare för kontakttolkar, om folkhögskolan eller studieförbundet har beviljats statsbidrag enligt förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen.

I betänkandet föreslås att likartade bestämmelser ska föras in i förordningen om statsbidrag till folkbildningen och tolkförordningen. Det innebär att Folkbildningsrådet ska göra en prövning av om de föreslagna demokratiska villkoren är uppfyllda innan de tilldelar statsbidrag. Vår myndighet ska därefter göra samma prövning innan tilldelning av statsbidrag sker. Det är en dubbel prövning av ett villkor där R har svårt att se att myndighetens prövning skulle kunna avvika från den prövning som görs av Folkbildningsrådet.

En Intern beredning

Intern beredning har genomförts med enhet V, enhet A, enhet Q samt enhet TS. Inga synpunkter har lämnats.

Bilaga

Förslag till förordning om ändring av förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk dels att 14 § ska ha följande lydelse, dels att det ska införas tre nya paragrafer, 3 a, 3 b och 8 a §§, och närmast före 8 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a § Bidrag får inte lämnas till en folkhögskola eller ett studieförbund om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten, 1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter, 2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde, 3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller 4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

3 b § Om en folkhögskola eller ett studieförbund eller dess företrädare har agerat på det sätt som anges i 3 a §, får bidrag ändå lämnas till organisationen om det finns särskilda skäl. Vid bedömningen ska särskilt beaktas om organisationen tagit avstånd från agerandet och vidtagit adekvata åtgärder för att säkerställa att det inte upprepas.

Hinder mot utbetalning

8 a § Om den som har beviljats bidrag inte längre uppfyller villkoren för det ska Myndigheten för yrkeshögskolan besluta att bidraget helt eller delvis inte ska betalas ut. Beslutet gäller omedelbart.

14 § Beslut enligt denna förordning får inte överklagas.

I 40 § förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut än beslut enligt 8 a och 10 §§ får dock inte överklagas.